

egunekoa

Jon Sarasua

(Bertsolaria)

Belaunari gorazarre

Bertso-sueten mugagabe gozoan egonik, bertsolagunen jardunari estimuz begiratuta ere, txapelketak beti du zentzugabe puntu bat. Baina txapelketekin ironikoa izatea eta txapelketaren alde lan egitea osagarri izan daitezke. Egia esan, bertsolaritzaren mugimenduan bateragarri izan dira disidentzia eta zuzendaritzan parte hartzea, oreka ibiltarian nahastu dira, askotan gorputz berean, artista eta gizarte-eragilea, indibidualtasuna (Letek berriki azpimarratu diguna) eta egitasmo kolektiboak eskatzen duen autoafirmazio postmodernoarene mugatze terapeutikoa. Bertsozale Elkartean gorpuztu den mugimendua laborategi interesgarria da hainbat aldetatik. Gustura trukatu ko genituzke gure esperientziak euskal nahiz erdal kulturagintzako lagunekin, artista/mugimenduko partaidea, disidentzia/taldekotasuna, bertsogintza/bertsolaritza, botereguneen aurreko imotasuna/elkarlana binomioak kudeatzeko dugun moduari buruz. Itzul nadin, ordea, txapelketaren gaira.

Belaunaldia

Belaunaldi baten nagusitzea —nagusitze hitzaren bi zentzuetan— bisualizatuko du aurtengo txapelketak. Bertso plazetan 20 urte inguru egin ditugun gehienok halako zerbait sentitzen dugu belaunaldi honen aurrean: esker ona. Gora daramate bat-bateko-tasunaren kalitate maila; bertsogintzaren lekukoa hartzeko gogoa eta horretarako inoizko prestakun-

tza-ahaleginik handiena erakutsi dute.

Zeharkontu bat: zergatik ote da beti hainbestekoa bertsogintzako errealtatearen eta beroni buruzko inguruko iritzien arteko distortsioa? Bada gaitz endemiko bat bertsogintzari buruzko juizioetan: gure jardunaren zati ñimiño bat ezagututa jendea gai sentitzen dela gure ekarpenaz, bilakaeraz eta arriskuez epaitzeko (esan ote nezake nik zerbait Saizarbitoriaren edo Izagirreraren produktioari buruz, beren lanen %1 eza-gutuko banu?). Bertsolariaren produktioa ehunka plaza eta milaka bertsotan barreiatzen da, unegune jakinei erantzuten die eta guztiaren osotasunak marrazten du sortzaile bakoitzaren ekarpena.

Diskurtso atzerakoi tipikoa oso ohikoa da bertsogintzari buruz. «Onenak falta dira» entzun dut aurten. «Txirritara arte bai» entzun izan dut, «Egñaren belaunaldira arte bai» ere bai orain. Jende kultu eta sonadunen iritzia dira askotan, baina ez dute sakonean alderik «garai bateko pilotariak bai!» edo «orduak arraunlariak!» horrekin. *Autentikotasuna*, tradizioa eta sormena ulertzeko moduan defizit harrigarria erakusten du bertsogintzari buruzko zenbaiten ikusmoldeak. Bertso munduan murgilduta dabilenak badaki bertako gaitz eta arriskuen berri, baina beste hau ere bai: sekula ez da bertsogintza gaur bezain bat-

batekoa, azkarra, askotarikoa eta exigentea izan. Txapelketen historian finaletan izan diren bertsolari guztietatik oso gutxi, banakaren bat, sartuko litzateke aurten finalean orduko mailan bertsotan eginda. Ez naiz ni bertsoa neur daitekeela uste duteneta-koa, baina jarritako joko-arauen arabera, zortzikote gutxi osa litezke aurtengoa baino hobeak.

BERTSOGINTZA

Sekula ez da gaur bezain bapatekoa, askotarikoa eta exigentea izan

Nagusitzen ari den belaunaldiaren aniztasun faltaz ere entzun ditut gauzak. Ailetor bertsolari konstituziozale, hippie, kristau edo neotribal libelarik plazetako elitera. Biziki interesgarria litzateke, baina ez diet horren falta dabilatzanezi egotziko. Eta lehengoa: epaitzerako, ezagutu. Bertsolari gazteen iritzi politikoan dauden ikuspegiak, zalantzak eta ñabardurak, gutxienez beraien etiketatzaileenak bezain aberatsak direla-kon nago. Erakutsiko du plazak etorkizunean. Eta hala ez balitz ere, eman beza bakoitzak beretik. Bidenabar, aspertzen ari naiz ikusirik ze esparru zabalean hedatu den bertsogintzaren «aldebateratzearen» bertsioa, bertsolariaren baten alboratzea aipatuz argudio lagungarri. Behingoz esan behar ko da bertsotan gustura sentitzeko eta bertsozaleek maitatua izateko garrantzi gehiago dutela izaera kontuek, herrikotasunak eta bizitza-estiloko

(Hurrengo orrialdean jarraitzen du)

zutabea

Ana Urkiza

Argot nazionala

Durango ez omen da Asisko Urmene-taren *Mantxut? Lokuzioak* liburua gehiegi saldu. Komunikabide euskaldunenek ez omen dute argot nazionalaren aldeko apologia egiten duen liburuaren gaineko publizitaterik egin, ez omen da kritikatu izan. Aipatu liburuak ba omen dauzka, bestalde, erdaratik zakarki hartutako esamoldeak eta gehiegi kontrastatu gabe zerrendaratutako hitzak.

Ez dakit, bada, «omen» gehiegi ez ote dagoen esaldiotan.

Ni neuk, *Mantxut?* lehenengoz entzun (hobeto esan irakurri) nuenean, hitzaren edo espresabidearen atzetik zegoen ideia gustura hartzeaz gain txalotu ere egin nuen; izan ere, aspaldi idatzi bainuen euskarak maila sozialik ba ote duen galdetzen zuen artikulua. Hizkerak mailakatze ezberdinak behar dituela iruditzen zait. Eta *Mantxut?* bada erregistro ezberdinketa horren aldeko egitasmoa. *Mantxut?* egitasmoaren azpian kalean euskaraz ere funtzionatu duen hizkera baten aldeko apustua dago: errepikatzen aspertuko ez naizen «modako hizkera» euskaraz ere izatea. Moda aipatzen dut, argota, lehenik eta behin, modak eragiten duela pentsatzen dudalako: modak eragin eta komunikabideek bultzatu eta indartu.

Erdararen eragin diglosikoa argotaren bidez barneratzen zaigu errazen, egunero kontsumitzen dugun publizitatearen bidez. Haurrak eta gazteak, nik uste, publizitatearen inguruan ari direla kutsatzen; moda horren hizkuntza baliokiderik ez dutelako euskaraz aurkitzen.

Argot nazionalaren eraikuntzarako ba da hasiera nahiakoa *Mantxut?* eta hortik aurrera, termometro egokia litzateke, erdaretatik hartutako esamoldeak itzultze lanetan aritzea baino areago, oso euskaldunak diren gunee-tan, moda berriek sorrarazten dituzten hitz eta sinboloen baliokideak euskaraz nola asmatzen dituzten aztertzea. Gune horiexek baitira, ene ustez, argot nazionalaren oinarri.

seiko urrea

Juan Ignacio Perez Iglesias

Usaimena

Usaimena da, izan ere, gaizkien ulertzen edo ezagutzen den zentzumena. Gainera, usain desberdinak bereizteko giza-kioak dugun ahalmena oso mugatua da. Horregatik, harrigarria egin zait PSE-EEko idazkari nagusiak *Avui* egunkariari adierazitakoa. Redondoren hitzak «... *em repugna qualsevol cosa que faci pudor de nacionalisme*» izan ziren edo, hobeto esateko, hori izan zen *Avui*-k egin zuen hitzon katalanerarako itzulpena.

Beraz, nazionalismoak usaina du. Hori bai mirestekoa modukoa. Gizaki arruntok gai materialen ezaugarri organoleptikoen bereizketa zail samarra egiten zaigun bitartean,

materiagabeko gaiena bereizteko ahalmena omen da Redondo jaunaren dohainetariko bat.

Lanbidearen ajeak sorrarazitakoa da burura datorkidan lehen gogoeta —aitortu beharra dut—, baina fisiologik asko ikas genezake gizon horren usaimen fisiologia ikertzeko aukerarik izango bagenu.

Argitaratutako hitzak itzulitakoak izanik, hala ere, zenbait zalantza ditut. Horrela, baliteke Redondok bereiz dezakeen usaina, nazionalismoarena izan beharrean, nazionalistena izatea. Eta hori, mirestekoa baino gehiago, kezkatzeko modukoa izango litzateke. Ezaguna da norberak ez dituela bereizten bere usain

propioak, etengabe jasotzen duten kinadekiko moldatuta baitaude zentzumen hartzaileak. Beraz, nazionalisten usainak bereizteko ahalmenik ez izatea, nazionalista izatearen adierazlea dela pentsatu behar dugu. Horrezaz gain, eta honi bai deritzot kezkarri, nazionalistak garbitasunik gabekoak direla ondoriozta genezake, eta hori ez da egia, nik eza-gutzen ditudan nazionalistak garbitasunzale amorratuak baitira. Bestalde, nik dakidala, nazionalistek ez dute erabiltzen lurringarri berezirik. Denetarikoak erabiltzen dituzte edo bat ere ez.

Kontu hau, hala ere, gaizkiulertze handi bat izan daiteke, *repugnar* aditzak adiera desberdinak baititu eta horietako bat, bi gai guztiz elkarren kontrakoak direla adierazteko erabiltzen da. Horrek, egia esateko, lasaitu egingo ninduke Redondo jauna nazionalista amorratutzat izango ez banu.

kornerra

Mikel Elorza

Konkista bitxia

Normalean atzetik eta ez oso asmo *abegikorrez* izan dituzten ertzainak babeserako zeuzkaten Bilboko Hontza aterpetxean sartu nahi zuten herritarrek —toxikomanoak, behartsuak beraz—. Auzoak ez baitaude konforme. Mamitsua da gatazka. Elkartasuna aiseago adierazten da GKE edo kontu korronteen bitartez etxepean baino. *Interes orokorraren* inguruko eztabaida, Boroako zentrala nahasiz egin litekeen konparazio gaixtoaz, lanbrotsua da, labaina. Aurrez aurrekoa da borrokaldi dialektikoa, sena biluzarazten duena. Ahozko tradizioarentzat, elkartasunezkoa esan nahi dut, erronka latza. Arreta erne zidan auzokide haserretuen bilkurak: *Hontza kanpora!* oihi egiten zuten ene ustez ehuneko nagusi batean erdaldunak ziren protestalariak. Gaztelaniari konkistatuko lurraldea ote protestarena, kontzentrazio eta manifestazioetako leloena? Ez dateke kasualitatea.